

LEDELSE I ALLE LEDD

BARNEHAGEBASERT KOMPETANSEUTVIKLING

PROFESJONELLE LÆRINGSFELLESSKAP

ÅRSPLAN 2023 - 2024

AUSTSIÅ BARNEHAGENE

Gravarslia barnehage - Vatne barnehage - Øygard barnehage

SANDNES
KOMMUNE

Innhold

PRESENTASJON AV VIRKSOMHETEN/BARNEHAGEN	3
ÅRSPLANEN	4
KVALITETSPLAN	4
Tidlig innsats:	5
Barns behov – barnets stemme:.....	5
Digital praksis i barnehagen:.....	5
Profesjonelle læringsfellesskap og barnehagebasert kompetanseutvikling:.....	5
Utviklingsstøttende barnehage (USB):.....	6
Trygt og godt barnehagemiljø:.....	6
Strategi for ledelse og medarbeiderskap	6
Mål og tiltak i intern kontrakt.	7
RAMMEPLAN OG PEDAGOGISK PRAKSIS	7
Planlegging	7
Vurdering.....	8
Dokumentasjon.....	8
Tilrettelegging av det allmennpedagogiske tilbudet for barn som trenger ekstra støtte	8
BARN OG BARNDOM	9
DEMOKRATI	9
MANGFOLD OG GJENSIDIG RESPEKT	10
LIKESTILLING OG LIKEVERD	10
BÆREKRAFTIG UTVIKLING	10
LIVSMESTRING OG HELSE	11
Omsorg	11
Lek.....	11
Danning	12
Læring	12
BARNES MEDVIRKNING.....	12
SAMARBEID MELLOM HJEM OG BARNEHAGE.....	13
OVERGANGER I BARNAS LIV	13
Når barnet begynner i barnehagen	13
Overganger innad i barnehagen	14
Overgang til skole.....	14
PROGRESJON.....	14
FAGOMRÅDENE.....	15
Kropp, bevegelse, mat og helse.....	15
Kunst, kultur og kreativitet	15
Natur, miljø og teknologi.....	16
Antall, rom og form	16
Etikk, religion og filosofi.....	17
Nærmiljø og samfunn	17
Trafikksikker kommune/trafikksikker barnehage.....	17
TAUSHETSPLIKT.....	18
POLITIATTEST.....	18
SAMARBEIDSPARTNERE	18
Barne- og familieenheten.....	18
Planer i Sandnes kommune:.....	18
☐ Kvalitetsplan for et helhetlig utdanningsløp i Sandnes kommune	18
Progresjonsplan for Austsiå barnehagene	19

ÅRSPLAN FOR AUSTSIÅ BARNEHAGENE 2023/2024

PRESENTASJON AV VIRKSOMHETEN/BARNEHAGEN

De kommunale barnehagene er samorganisert i virksomheter. Det er totalt 12 kommunale barnehagevirksomheter der hver virksomhet består av flere barnehager. Målet for organiseringen er effektiv og robust drift av de kommunale barnehagene.

Austsiå barnehagene består av Øygard barnehage, Vatne barnehage og Gravarslia barnehage. Området styres av en virksomhetsleder, og det er en styrer i hver av barnehagene. Vi hører inn under området ”Oppvekst barn og unge” med Grethe Thu Skadberg som barnehagesjef.

Om Vatne barnehage:

Vatne barnehage ligger i Hana bydel i nærheten av et boligområde på Vatne. Vi har et helt fantastisk friområde med skog, mark og fjell i umiddelbar nærhet. Vi har vår egen «Hakkebakkeskog». Vi har også en stor, spennende lekeplass. Vi har 2 avdelinger for barn i alderen 0 - 6 år, til sammen ca. 33 barn. Vi er dette barnehageåret 9 ansatte i Vatne barnehage. Vatne barnehage jobber prosjektorientert gjennom å ta utgangspunkt i årstidene, naturen og barnas interesser.

Revehi	3-6 årsavdeling
Bjørnebo	0-3 årsavdeling

Om Gravarslia barnehage:

Gravarslia barnehage er en sentrumsnær barnehage, og ligger i Gravarslia. Barnehagen ligger lunt plassert, på en liten høyde, med utsikt over Sandnes sentrum. Barnehagen vår har et kjekt uteområde, med trær på tunet og mange spennende lekemuligheter for barna. Det er også fine naturområder i gangavstand fra barnehagen. Vi har 4 avdelinger for barn i alderen 0 - 5 år, til sammen 45 barn. Avdelingene våre er oppkalt etter leirutvinningen som i tidligere tider har foregått i området vårt. Gravarslia barnehage jobber i prosjekter gjennom Storyline. Storyline lar barna møte på små og store utfordringer i prosjektarbeid.

Leirkroken	0-3 årsavdeling
Potteriet	3-4 årsavdeling
Bloksene	3-5 årsavdeling
Gauken	Spesialavdeling

Om Øygard barnehage:

Øygard barnehage ligger i Hana bydel, med Øygard ungdomsskole og eneboliger som nærmeste naboer. Vi har et stort og kjekt uteområde. Vi har også mange fine leke- og turområder i nærheten. Vi har dette barnehageåret 8 avdelinger for barn i alderen 0 - 6 år, til sammen 110 barn. Vi er dette barnehageåret 28 ansatte i Øygard barnehage. Avdelingene våre er oppkalt etter stedsnavn i nærmiljøet vårt. Øygard barnehage er en Reggio Emilia inspirert barnehage, og har stort fokus på rommet som 3.dje pedagog, og det å ta utgangspunkt i barnas interesser og spor i prosjektarbeid.

Langafjedle	4-5 årsavdeling
Hanafjedle	4-5 årsavdeling
Skolefjedle	0-3 årsavdeling
Skjæraberget	0-3 årsavdeling
Krågeberget	2-4 årsavdeling
Ulvanuten	2-4 årsavdeling
Høgaste	0-3 årsavdeling
Mindenuten	0-3 årsavdeling

Vår visjon er: **På lag for livslang lærelyst.** Vårt felles verdigrunnlag skal gjenspeiles i verdiene **verdsettende, inkluderende og medskapende.**

På LAG handler om at alle som jobber for og med barn og unge, samarbeider for å skape et helhetlig utdanningsløp. Barn og unge er selv viktige medspillere. Det samme er de foresatte.

Austsiå barnehagene har i fellesskap laget sitt eget [verdidokument](#), utifra visjon og verdier forankret i Kvalitetsplanen 2020 - 2024. Dette dokumentet skal være førende i våre 3 barnehager, for hvordan vi vil omsette visjon og verdier i praksis.

Våre satsningsområde 2023 – 2024 er:

I år har vi valgt å ta utgangspunkt i overskriften DET VAR EN GANG... i vårt prosjektarbeid. Hver barnehage og avdeling vil løse dette på ulike måter.

De siste 2 årene vi vært med i et felles språkprosjekt, og vi er nå i en implementeringsfase i arbeidet med grunnleggende begreper og språkgrupper. Dette året opprettholder vi fokuset og kompetansen vi har tilegnet oss om grunnleggende begreper og supplerende kommunikasjon. Vi har en egen [progresjonsplan for grunnleggende begrep](#).

Barnehageåret 2023 – 2024 skal Øygard og Vatne barnehage delta i SELMA. SELMA er et prosjekt med utspring fra USB, og er et forskningsprosjekt som drives av Læringsmiljøsenteret ved UIS. Resultatene av denne forskningen vil si noe om barns sosiale utvikling, trivsel og mestring, og resultatene vil kunne forbedre den norske barnehagen. Øygard barnehage deltar 2023 – 2024 som en kontrollgruppe. Vatne barnehage er aktivt deltakende i prosjektet dette året.

ÅRSPLANEN

Alle barnehager er pålagt gjennom Lov om barnehager og Rammeplan å utarbeide en egen årsplan. Den skal presentere barnehagen på en slik måte at det tydelig kommer fram hvordan personalet jobber med områdene i rammeplanen. Årsplanen skal være et forpliktende arbeidsdokument for personalet og skal fastsettes av barnehagens samarbeidsutvalg.

Årsplanen bygger også på kvalitetsplan for et helhetlig utdanningsløp i Sandnes kommune 2020-2024.

KVALITETSPLAN

Kvalitetsplanen skal bidra til god kvalitet i barnehage og skole i Sandnes kommune. Utdanningsløpet skal preges av helhet og sammenheng. Barn og unge skal oppleve å bli møtt med gode felles verdier og holdninger gjennom hele barnehage- og skoleløpet.

Målene i planen skal bidra til kunnskapsbasert praksis, høy kvalitet og felles standard i barnehagene. Kvalitetsplanen skal være et dokument for den enkelte barnehagen i planlegging, vurdering og evaluering

[Les Kvalitetsplanen](#)

INNSATSOMRÅDER I KVALITETSPLANEN

Tidlig innsats:

Gi et kvalitetsmessig godt barnehagetilbud til alle barn og samtidig sette inn tiltak tidlig dersom det er behov for det.

Slik gjør vi det hos oss

Vi bruker kartleggingsverktøyet ALLE MED, samt kartleggingsverktøyet TRAS dersom vi trenger å kartlegge barnets språkutvikling nøyere. Vi har en åpen dialog med foresatte om barns trivsel og utvikling, for i samarbeid finne de beste tiltakene, dersom det er behov for det. Vi bruker pedagogisk analyse som verktøy for å sette i gang riktige tiltak på avdelingsnivå. Ped.leder og styrer har barnefokussamtaler 2 ganger pr år for å kvalitetssikre at alle barn får riktig hjelp og støtte til riktig tid.

Barns behov – barnets stemme:

Hele personalet skal ha handlingskompetanse for å gi barn best mulig støtte i sin utvikling og læring. De ansatte skal ta utgangspunkt i barns behov og det barn er opptatt av. Barnehagebarn skal oppleve barnehagetilbudet som trygt og godt for dem.

Slik gjør vi det hos oss

Hvert år har vi ekspertintervju av de eldste barna i barnehagen. Dette for at de skal få si noe om hva de tenker er bra/mindre bra i barnehage slik at vi kan ta barnas innspill inn i kommende planer. Vi følger barnas spor i prosjekter, slik at de får medvirke i prosesser og i barnehagens hverdag. Vi samarbeider tett med foresatte i det daglige.

Digital praksis i barnehagen:

Barnehagens digitale praksis skal bidra til barnas lek, kreativitet og læring. Barnehagen skal utøve digital dømmekraft og bidra til at barna utvikler en begynnende etisk forståelse knyttet til digitale medier.

[Les planen Digital praksis i kommunale barnehager i Sandnes](#)

Slik gjør vi det hos oss

2023 – 2024 vil vi at alle ansatte skal bli tryggere på bruk av digitale verktøy i det pedagogiske arbeidet. Vi vil ha et samarbeid med FBU (senter for flerspråklige barn og unge), der de gir oss veiledning i ulike digitale verktøy knyttet til språk. I tillegg vil fagstab IKT bidra inn, og ha samlinger med de eldste barna, i fht digital dømmekraft.

Profesjonelle læringsfellesskap og barnehagebasert kompetanseutvikling:

Barnehagen skal ha en systematisk og kollektiv kapasitetsbygging der alle ansatte tilegner seg barnehagekunnskap og omgjør den til handlingskompetanse

Slik gjør vi det hos oss

Vi skal ha fokus på utvikling av kompetanse på trygt og godt barnehagemiljø, samt tilbakemeldingskultur som en kollektiv kompetanseheving 2023 – 2024. Vi vil jobbe med psykologisk trygghet i personalgruppa, som et ledd i å bli trygge på å gi tilbakemeldinger til hverandre. Vi vil ha refleksjoner over egen praksis med bakgrunn i forskning og teori, spesielt i

forhold til arbeidet med å være en utviklingsstøttende barnehage og i arbeidet med barns språkutvikling.

Utviklingsstøttende barnehage (USB):

Sandnes kommune arbeider etter et helhetlig kvalitetssystem for å styrke allmennpedagogikken gjennom økt kunnskap og handlingskompetanse om hvordan barnehageansatte best kan støtte barn i deres utvikling. Den viktigste faktoren for å fremme barns omsorgs- og læringsmiljø i barnehagen er kvalitet på de ansattes samspill med barna.

Slik gjør vi det hos oss

Austsiå barnehagene har barnehageåret 2023 – 2024 valgt å ha fokus på domenet Støtte til læring og kognitiv utvikling, med fokus på språkstøtte. Vi er nå, etter 2 år i et pilotprosjekt, i implementeringsfasen i arbeidet med grunnleggende begreper i språkgrupper. Vi vil dette året opprettholde fokuset og kompetansen vi har tilegnet oss om grunnleggende begreper og supplerende kommunikasjon. Vi vil bruke progresjonsplanen for grunnleggende begrep.

Vi har en egen handlingsplan for USB-arbeidet i virksomheten, og hver avdeling, og hver ansatt har sin egen utviklingsplan. Utviklingsplanene skal baseres på rapporten fra USB observasjonene.

Målet med utviklingsplanene er at den enkelte ansatte setter seg nye mål kontinuerlig, i samarbeid med USB tilrettelegger eller veileder. Vi har også vår egen [USB folder](#), som gir en kort innføring i USB arbeidet vårt. Her finner du [USB plan for virksomheten barnehageåret 2023 – 2024](#).

Trygt og godt barnehagemiljø:

[Barnehageloven kapittel 8: Psykososialt barnehagemiljø](#)

Slik gjør vi det hos oss

I januar 2021 kom det 2 nye paragrafer i barnehageloven, som omhandler trygt og godt barnehagemiljø. Dette skal sørge for at alle barn får en trygg og god barnehagehverdag.

Barnehagen har et ansvar for hvordan alle barna har det. Alle ansatte har en plikt til å gripe inn hvis et barn ikke har det bra. Barnehagen skal undersøke og sette inn tiltak hvis et barn ikke har det bra.

Barnehagen har laget en skriftlig plan.

[Handlingsplan mot mobbing \(sandnes.kommune.no\)](#)

Barnehageeier har ansvar for at barnehagene følger reglene, og må legge til rette for at barnehagen oppfyller kravene i loven.

Strategi for ledelse og medarbeiderskap

«Strategi for ledelse og medarbeiderskap» er utarbeidet av medarbeidere, ledere, tillitsvalgte og verneombud i Sandnes kommune. Strategien beskriver kommunens felles verdigrunnlag. Det vil si de holdninger, atferder og verdier som kjennetegner menneskene som jobber i kommunen.

Strategien skal være:

- Et redskap for å styrke ledernes beslutningskompetanse.
- Et viktig strategisk verktøy i utviklingen av organisasjonen.
- En veiviser for godt medarbeiderskap.

[Les om strategi for ledelse og medarbeiderskap](#)

Slik gjør vi det hos oss

- Virksomhetsleder – øverste leder for alle barnehagene i virksomheten - med hovedansvar for virksomhetens økonomi og personal.
- Styrer – daglig drift av barnehagens personal og økonomi og pedagogisk ansvar for barnehagen
- Pedagogisk leder, leder det daglige arbeidet på sin avdeling/gruppe. Er en del av barnehagens lederteam.
- Barnehagelærer bistår pedagogisk leder i det daglige arbeidet med barnegruppen.
- Fagarbeider bruker sin fagkompetanse i det daglige arbeidet i barnegruppen.
- Assistent bruker sin realkompetanse i det daglige arbeidet i barnegruppen.
- USB – tilrettelegger – ansvar for støtte, organiser og veiledning av ansatte knyttet til USB

Virksomheten har laget et eget dokument for [rolleavklaringer i Austsiå barnehagene](#).

Mål og tiltak i intern kontrakt.

Et av styringsdokumentene for kommunens barnehager er intern kontrakt. Intern kontrakt signeres av barnehageeier/kommunaldirektør og virksomhetsleder. I internkontrakten legges det inn felles målsetninger som gjelder alle virksomhetene i området. Det kan også legges inn felles mål for barnehagene. Dersom barnehagen har interne målsetninger legges disse også inn her. Målene i internkontrakt oppdateres hvert år etter dialog med barnehagevirksomhetene.

RAMMEPLAN OG PEDAGOGISK PRAKSIS

Lov om barnehager med rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver.

[Rammeplanen](#) er en forskrift til [lov om barnehager](#). Målet med rammeplanen er å gi styrer, pedagogiske ledere og det øvrige personalet en forpliktende ramme for planlegging, gjennomføring og vurdering av barnehagens virksomhet. Rammeplanen redegjør for barnehagens samfunnsmandat, og innholdet skal synliggjøres i årsplanen til barnehagene.

“Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og dannelse som grunnlag for allsidig utvikling. Barnehagen skal bygge på grunnleggende verdier i kristen og humanistisk arv og tradisjon, slik som respekt for menneskeverdet og naturen, på åndsfrihet, nestekjærlighet, tilgivelse, likeverd og solidaritet, verdier som kommer til uttrykk i ulike religioner og livssyn og som er forankret i menneskerettighetene”

[Barnehaelovens §1 barnehagens verdigrunnlag](#)

Planlegging

[Les om planlegging i Rammeplanen](#)

Slik gjør vi det hos oss

- Avdelingsmøte 1 gang pr uke/annenhver uke
- Ledermøte/Pedagogmøte/samarbeidsmøte 1 gang pr uke/annenhver uke
- Planleggingstid for pedagoger 4 t. pr. uke.
- Assistent og fagarbeidere har plantid ved behov.
- 5 planleggingsdager pr. år.
- Ledermøter på tvers av barnehagene i barnehageområdet.
- Virksomhetsledermøter.
- Styrermøter.
- Områdeledermøter.

- Samlinger med barna.
- Årshjul for pedagogisk ledere.
- Kartlegge og observere enkeltbarn og barnegruppa fortløpende og ved hjelp av Alle med skjema.
- Med dokumentasjon vise prosesser gjennom bilder og sitater.
- Følge barn og foreldres spor.
- Lage månedsplan/periodeplan/månedsbrev med evaluering av forrige måned.
- Planlegge og gjennomføre foreldresamtaler høst og vår. Obligatorisk høst. På våren har vi foreldresamtaler etter ønsker og behov fra foresatte eller barnehagen.
- Lage årsplan, hvor en planlegger pedagogisk innhold/temaarbeid for neste barnehageår.

Vurdering

[Les om vurdering i Rammeplanen](#)

Slik gjør vi det hos oss

- Halvårsevalueringer og evalueringer etter arrangementer. Vi bruker [kvalitetskrysset](#).
- Årlig utviklingsmøte med fagstab.
- Brukerundersøkelse hvert år.
- Foreldresamtaler med utgangspunkt i ALLE MED skjema.
- Barnefokussamtaler med styrer.
- Deltar i kommunens satsning Utviklingsstøttene barnehager (USB). Annethvert år blir vi observert av en USB-observatør, og får tilbakemelding, slik at vi blir bevisst vår rolle i relasjon til barna.
- Reflektere over egen praksis med USB veileder eller pedagogisk leder.
- Ha løpende vurderinger på avdelingsmøter, og drøfte enkeltbarns utvikling og gruppedynamikk.

Dokumentasjon

[Les om dokumentasjon i Rammeplanen](#)

Slik gjør vi det hos oss

- Synliggjøre pedagogisk arbeid.
- Bruker pedagogisk dokumentasjon.
- Skriftlig dokumentasjon av foreldresamtaler.
- Månedsbrev
- Tar bilder, og skrive ned barnas refleksjoner og undringer – og hvordan man sammen finner svar.
- Vise barnas læringsprosesser til barn, foreldre og ansatte.
- Bruke dokumentasjon som et levende verktøy til videre arbeid med det barna interesserer seg for.
- Bruke Public 360 som arkiv av arkivverdig materiale.
- Ta utgangspunkt i datatilsynets retningslinjer [«Bilder av barn / Datatilsynet»](#) før man dokumenterer.
- Publisere innhold på barnehagens offisielle facebookside.

Tilrettelegging av det allmennpedagogiske tilbudet for barn som trenger ekstra støtte

[Les om tilrettelegging i Rammeplanen](#)

Slik gjør vi det hos oss

- Løpende samtaler.
- [Barnefokussamtaler](#) mellom pedagogisk leder og styrer en gang pr. halvår.
- Observasjon
- Ved behov tar vi kontakt med PPT (Pedagogisk psykologisk tjeneste) og Barne- og Familieenheten for råd og veiledning om tilrettelegging.
- Ha kunnskap til å kunne se om et barn trenger ekstra støtte.
- Tilrettelegge hverdagen etter barnets behov.
- Ha jevnlige samtaler med foreldre, hvor en sammen vurderer utvikling, behov og tilrettelegging.
- Ha jevnlige samtaler med styrer, hvor en vurderer hvordan tilrettelegge ut ifra de gitte rammer.
- Følge opp tiltak i PSH (plan for spesialpedagogisk hjelp) eller aktivitetsplan - i samarbeid med spesialpedagog og støttepedagog.

BARN OG BARNDOM

[Les om barn og barndom i Rammeplanen.](#)

Slik gjør vi det hos oss

- Skaper gode barndomsminner.
- Tilpasser vårt samspill til barnet.
- Legger til rette for trygg tilknytning.
- Ved konflikter mellom barna bruker vi konfliktløsningsmetoder tilpasset barnets alder og utvikling.
- Støtter barna inn i gode sosiale relasjoner og vennskap.
- Anerkjenne leken
- Legge til rette for lek der barna får ta i bruk fantasien sin.
- Være aktivt deltagende og støttende i leken, ut ifra hvilket behov det enkelte barnet og barnegruppa har.
- La barna få medbestemmelse i lek og aktiviteter.
- Være sensitive og ta barnas perspektiv.
- Gjennom samtale bidra til at barna forstår seg selv og egne og andres følelser.
- Støtte barna i å finne løsninger sammen.
- Være større, sterkere, klokere og god.
- Tilrettelegge for lek i små grupper.
- Gi barna varierte opplevelser gjennom aktiviteter og turer gjennom året. Se eget årshjul.

DEMOKRATI

[Les om demokrati i Rammeplanen](#)

Slik gjør vi det hos oss

- Barna får gi uttrykk for sine følelser og meninger gjennom verbalt språk, mimikk og kroppsspråk.
- Barna får erfare og oppleve demokrati.
- Barna bidrar og medvirker til barnehagens innhold ut ifra egne forutsetninger.
- Barna får påvirke egen hverdag og gjøre egne valg.
- Ekspertintervju av skolestarterne, og bruke resultatene fra ekspertintervju i årsplanleggingen.
- Støtte barna i konfliktløsningsprosesser.
- Sette ord på barnas uttrykk.
- Være lyttende og reflekterte.
- Møte alle med respekt og forståelse.
- Være brobygger mellom ulike kulturer.
- Ta barnas initiativ på alvor, og gjennomføre demokratiske valg.

- Følge barnas spor i prosjektarbeidet DET VAR EN GANG...

MANGFOLD OG GJENSIDIG RESPEKT

[Les om mangfold og gjensidig respekt i Rammeplanen](#)

Slik gjør vi det hos oss

- Vi skaper felles opplevelser.
- Tilgjengelig litteratur om ulike kulturer, familie- og samværsformer
- Norske og andre kulturers høytider og tradisjoner blir markert på de avdelingene der kulturen er representert. Vi samarbeider tett med familiene, slik at foreldrenes integritet respekteres.
- Synliggjøre mangfoldet i rommet, ved å henge opp ting på veggene fra ulike kulturer, som er representert på avdelingen.
- Markere FN dagen, med fokus på fellesskap og mangfold.
- Markerer Samenes dag.

LIKESTILLING OG LIKEVERD

[Les om likestilling og likeverd i Rammeplanen](#)

Slik gjør vi det hos oss

- Bevisste valg av utstyr og leker i fht kjønn, farger og egenskaper.
- Variert sortiment av leker tilpasset barnets alder og funksjonsevne.
- Tilbyr alternativt opplegg for barn som har et annet livssyn eller religion enn kristendom, dersom vi ved høytider besøker kirken. Dette i samarbeid med barnets foreldre.
- Gir gutter og jenter like muligheter.
- Tilpasser rom, leker og utstyr for å inkludere.
- Tolke barnets uttrykk og oversette, for å fremme respekt og likeverd.
- Bruke tegn til tale ved behov.
- I møte med barna løfte frem de indre verdier og styrker fremfor utseende/det ytre.
- Være bevisst på valg av leker, sanger og bøker.
- Levere ut informasjon til foreldre, slik at de får mulighet til å reservere barnet mot å delta i noe som strider mot deres religiøse tro.

BÆREKRAFTIG UTVIKLING

[Les om bærekraftig utvikling i Rammeplanen](#)

Slik gjør vi det hos oss

- Vi er en Miljøfyrtårnbedrift.
- Vi har en Miljøpedagogisk plan for barnehagen
- Rusken dag 1 gang pr. måned.
- Miljøuke våren, hvor vi organiserer rydding i og utenfor barnehagen.
- Hver avdeling har en egen miljøstasjon.
- 1 turdag i uken.
- Har progresjon på opplegg for kildesortering.
- Gi positive naturopplevelser i all slags vær.
- Konkretisere nedbrytningsprosesser, for at barn skal få bedre forståelse for at de ikke skal kaste ting i naturen som ikke er nedbrytbare.
- Ha med søppelposer på tur, for å samle inn det som ikke hører hjemme i naturen
- Bruke litteratur som tar opp ulike tema som er knyttet til natur, miljø og klima

LIVSMESTRING OG HELSE

[Les om livsmestring og helse i Rammeplanen](#)

Slik gjør vi det hos oss

- Hvert barn skal kjenne på og erfare samspill, felleskap og vennskap, gjennom tilrettelagte samlinger, fellessamlinger og andre pedagogiske aktiviteter som gjøres sammen.
- Barn skal kjenne på livsglede, mestring og følelse av egenverd som individ og i en gruppe.
- Vi bruker spørsmålene i Handlingsplan mot mobbing som refleksjonsverktøy 1 gang pr. år.
- Vi bruker Handlingsplan mot mobbing som et konkret verktøy dersom mobbing oppstår.
- Skape trygg og fast dagsrytme med mulighet for ro og hvile.
- Lage en fast dagsrytme ved årets begynnelse, som tilpasses ut ifra enkeltbarnet og barnegruppen og deres behov.
- Tema om følelser i århjulet.
- Vi har en egen kvalitetslist for matserving i barnehagen, som sikrer gode matvaner.
- Ta med barn i ulike aktiviteter og daglige gjøremål som gir mestring.
- Sensitive ansatte som er tilstede og støtter barna gjennom dagen i sosialt samspill, lek, konflikter, læring.
- Kari Papes [fargeleggingsskjema](#).
- Søke veiledning internt, eller hos aktuelle samarbeidspartnere ved bekymring rundt utvikling, samspill/adferd.
- Ha kunnskap og kunne kjenne igjen signaler på omsorgssvikt.

DANNING GJENNOM OMSORG, LEK OG LÆRING

[Les om barnehagens innhold og formål i Rammeplanen](#)

Omsorg

[Les om omsorg i Rammeplanen](#)

Slik gjør vi det hos oss

- Besøksdag for nye barn
- Fokus på trygg tilvenning i barnehagen der en bruker primærkontakt.
- En dagsrytme med rutiner, forutsigbarhet og struktur.
- Dele barna i mindre grupper gjennom hele dagen slik at en skaper rom for deltakelse fra alle. Dette fremmer kontakt og stimulering av vennskap.
- Skape felles opplevelser.
- Det er en primæroppgave å gi barna fysisk og emosjonell omsorg:
- Ta barns perspektiv ved å møte barnet med blikket og vise med kroppsspråk at en forstår.
- Inntone seg og speile barnet slik at vi oppmuntrer barns til å vise omsorg for andre og selv å kunne ta imot omsorg.
- Være sensitive ansatte ved å være lydhør for barnets uttrykk og i møtekomme deres behov for omsorg.
- Med utgangspunkt i [trygghets sirkelen](#) være **større – sterkere - klokere - god**.

Lek

[Les om lek i Rammeplanen](#)

Slik gjør vi det hos oss

- Dagsrytmen er lagt opp slik at barna får tid og mulighet til lek.
- Tilgjengelig materiell og leker som gjennom rommet inspirerer til ulike typer lek og variert og fleksibelt materiell.
- Organisere og tilrettelegge rommet slik at rommet inviterer og inspirerer til ulike former for lek og tema
- Støtte, lede og oppmuntre barna til lek.
- Være viktige rollemodeller og bidra til barns tilegnelse av sosiale ferdigheter.

- Være aktive og deltakende i leken, slik at alle barn blir inkludert.
- Løfte leken med humor, begeistring og anerkjennelse.
- Ha kunnskap om ulike typer lek, og lekens betydning for barn.
- Være en trygg base for barna i leken.

Danning

[Les om danning i Rammeplanen](#)

Slik gjør vi det hos oss

- Barna skal få oppleve rammer som er gode i samvær med andre.
- Vi reflekterer sammen over egne handlinger og væremåter, snakker om å forstå felles verdier og normer.
- Med utgangspunkt i trygghetssirkelen være **større – sterkere - klokere - god**.
- Være rollemodeller.
- Veilede og støtte barna til å forholde seg prøvende og nysgjerrig til omverden, for å øke barnas sosiale kompetanse
- Handling og ord skal være samstemt.
- I ulike samlinger legge til rette for at barna får delta i beslutningsprosesser som igjen skaper modig, selvstendig og ansvarlig deltakelse i demokratisk felleskap.

Læring

[Les mer om læring i Rammeplanen](#)

Slik gjør vi det hos oss

- Bevissthet på at læring skjer i det daglige samspillet barn – barn og barn – ansatte i formelle og uformelle situasjoner.
- Lek er en viktig læringsarena hvor vi er støttende ansatte.
- Prosjekt/temaarbeid som metode for læring.
- Stille åpne spørsmål, undre seg og reflektere videre sammen med barna, som bidrar til å utvide barnas kognisjon.
- Skape et stimulerende miljø ved å innrede rom for lek og læring, inne og ute.
- Gå turer for å få nye impulser.
- Variere metodene for læring, gjennom fagområdene, for eksempel sang, dramatisering, dans, forming og film.
- Være aktive og by på seg selv.

BARNES MEDVIRKNING

[Les mer om barns medvirkning i rammeplanen](#)

Slik gjør vi det hos oss

- Gjennom kommunikasjon og direkte medvirkning i hverdagssituasjoner gir vi barna valg i samsvar med alder og modenhet
- Demokratiske valg i hverdagen.
- Prosjekt/temaarbeid - legge til rette for at barna deltar og kommer med innspill/ideer til veien videre i
- Være sensitive og lydhøre ovenfor barnas talespråk, kroppsspråk, gester, blikk, lyder og handlinger i alle hverdagssituasjoner.
- Legge til rette for at barnet er med og medvirker til innhold i bursdagsfeiringen. For eksempel bestemme sang, eventyr, motiv på krone.
- Barna har medbestemmelse ved å være med på demokratiske valg ved større arrangement der man må ta en avgjørelse på vegne av en hel gruppe. Eks Nissefest, karneval.
- Ekspertintervju med 5 åringene.

SAMARBEID MELLOM HJEM OG BARNEHAGE

Foreldreråd og samarbeidsutvalg.

[Les Lov om barnehager §4](#)

[Les mer om samarbeid mellom hjem og barnehage i rammeplanens kapittel 5](#)

Slik gjør vi det hos oss

- Oppstartsamtale - innkalle til samtale i løpet av de første 14 dagene, hvor fokus er å bli kjent med barnet og familien.
Det brukes et eget foreldre-samtale skjema til denne første samtalen. Kan gjennomføres på møterom eller på gulvet i tilvenningen.
- Ulike skjema som gis i tilvenning i barnehagen. Gi foreldre «Tillatelse skjema», «henting og bringing av andre enn foresatte», «helseskjema», og «skjema for foreldre som ikke bor sammen».
- Innkalle til foreldresamtaler høst: Foreldre får også tilbud om foreldresamtale vår, hvor barnets trivsel og utvikling er i fokus. Barnehagen bruker ALLE MED og et eget foreldresamtale-skjema.
- Innkalle til foreldremøte høst: På dette møtet informerer avdelingen om dagsrytme, rutiner, forventninger og planer for høsten. Det velges AU (Arbeidsutvalg) og SU (samarbeidsutvalg). Det deles ut informasjonsfolder om foreldres medvirkning på foreldremøtet høst.
- Foreldrearrangement i regi av AU: Legge til rette for at AU kan avholde ulike arrangement, bidra med å henge opp invitasjon og påmeldingslister til arrangement, lage invitasjoner på forespørsel.
- Innkalle til SU møte 4 ganger pr. år, hvor en diskuterer, godkjenner, uttaler seg og tar beslutninger i forhold til årsplan, budsjett, vedtekter og lignende.
- Informasjonsflyt i bringe og hente situasjonen. Utveksle informasjon om barnehagedagen.
- Foreldrearrangement i regi av barnehagen: invitere til ulike markering eks FN-dagen, Lucia og barnehagedagen.
- Medvirkning fra foreldre i hverdagen.
- Bruke Transponder som kommunikasjonsløsning mellom hjemmet og barnehagen. Ferialapper blir sendt ut i forkant av ferie, og månedsbrev hver måned.
- Kjekke info blir informert om via barnehagens offisielle facebookside. Ellers blir dagstavle i hver garderobe brukt om dagens aktiviteter eller andre viktige saker.
- Ha en egen forslagskasse i garderoben, hvor foreldre kan komme med forslag til innhold i barnehagehverdagen.
- Vi gjennomfører foreldreundersøkelse årlig, og jobber med forbedringsområder basert på resultater.

OVERGANGER I BARNAS LIV

I Arbeidet med ny kvalitetsplan for et helhetlig opplæringsløp i Sandnes kommune er det utarbeidet Standard for overganger.

[Les standard for overganger i barnehager og skoler i Sandnes](#)

Når barnet begynner i barnehagen

[Les om start i barnehagen](#)

Slik gjør vi det hos oss

- Velkomstbrev med bilder av de ansatte.
- Besøksdag: inviterer til besøksdag i juni der barn og foreldre får hilse på personalet og se barnehagen. Personalet oppfordrer foreldrene til å avtale med personalet om å komme på ekstra besøksdager.
- Informere foreldre om oppstartsdato, avdeling barnet skal gå på, avdelingspersonal og informasjon om barnehagen.
- Bilder blir brukt som overgangsobjekt, f.eks «Min bok», hus osv.
- Oppstartsamtale med foreldrene i løpet av de første 14 dagene i barnehagen.

- Sørge for tett oppfølging den første tiden ved å ha primærkontakt til hvert enkelt barn. Dette for at barnet skal oppleve tilhørighet og trygghet til å leke, utforske og lære. Vi jobber med utgangspunkt i trygghetssirkelen.
- Vi har laget en egen [standard for tilvenning og overganger](#) i Austsiå barnehagene.

Overganger innad i barnehagen

[Les om overganger innad i barnehagen](#)

Slik gjør vi det hos oss

- Skrive velkomstbrev til foresatte som har barn som skal bytte avdeling. I brevet står det informasjon om hvilken avdeling barnet skal gå på, avdelingspersonal, samt planlagt oppstartdato.
- Besøksdager: skal legge til rette for at barn som skal bytte avdeling innad i barnehagen går på besøk til den nye avdelingen i løpet av vår/sommer.
- De ansatte skal ta kontakt og bli kjent med barna i forkant av overgang innad i barnehagen.
- Pedagogisk leder skal ha en overføringssamtale med pedagogisk leder på ny avdeling. Viktig informasjon om barna gis videre. Barnets mappe skal leveres videre til ny avdeling, og alt av arkiverdig materiale skal være lagt inn i Public 360 før nytt barnehageår.
- Vi har en egen [standard for tilvenning og overganger](#) i barnehagen.

Overgang til skole

[Les om overgang til skole](#)

Slik gjør vi det hos oss

- Overføringsmøte/overføringsskjema mellom barnehage og skole.
- Gå på tur til en skole i nærmiljøet. Vi oppholder oss på uteområdet, eventuelt SFO besøk.
- I dialog med foreldre og barn fyller ut et overføringsskjema på våren. I noen tilfeller innkaller barnehagen skolene til overføringssamtale.
- Fyller ut språkskjema til tospråklige barn, leveres skolene i desember.
- Bruke folderen «Fra barnehage til skole i Hana bydel» for å gjøre barna mest mulig utrustet personlig, sosialt og faglig til skolestart. Denne deles ut til foreldre på foreldremøtet høst.

PROGRESJON

[Les om progresjon i rammeplanen.](#)

Slik gjør vi det hos oss

- Sørge for at det fysiske miljøet på avdelingen er innbydende og oversiktlig.
- Ta bevisste valg til lekemateriell/lekemiljø på de ulike avdelingene ut ifra alder.
- Mestringsopplevelser – noe å strekke seg etter.
- Bruke progresjonsplanene aktivt i planlegging av prosjekt og hverdagsaktiviteter.
- Aktivt jobbe for å følge opp, utvide og utvikle det barna er opptatt av. Vi introdusere nye perspektiver og erfaringer hos barna.

Barnehagens progresjonsplan ligger vedlagt bakerst i årsplanen.

FAGOMRÅDENE

[Les om fagområdene i rammeplanen.](#)

Kommunikasjon, språk og tekst.

[Les om kommunikasjon, språk og tekst i rammeplanen.](#)

Slik gjør vi det hos oss

- Bruke elementer fra Snakkepakken og Språksprell, for å stimulere språkutviklingen i det pedagogiske arbeidet.
- Samlinger, bruke konkreter, sangkort eller rekvisitter
- Bruke «Min sang» på småbarnsavdelinger og på avdeling Gauken.
- Språkgrupper hver uke, med utgangspunkt i grunnleggende begreper og andre begreper. Se progresjonsplan for språkgrupper.
- Bruke symboler fra programmet Roll Talk som supplerende kommunikasjon.
- Skape et variert språkmiljø ved å bruke parallellsnakk, selvsnakk, feedback, åpne spørsmål og dialog i hverdagssituasjoner.
- Bruke sang, rytme, rim og regler i det daglige.
- Bøker og eventyr skal være tilgjengelig på avdelingen.
- Dagsrytmen på avdelingene er organisert med faste lesestunder.

Kropp, bevegelse, mat og helse

[Les om kropp, bevegelse, mat og helse. \(nevn i rammeplanen\)](#)

Slik gjør vi det hos oss

- Gode rutiner for hygiene.
- Turdag/utelek.
- Gi barna tilgang til varierte og utfordrende bevegelsesmiljøer, sanseopplevelser og kroppslig lek ute og inne, i og utenfor barnehageområdet.
- Alle avdelinger har 1 turdag pr. uke.
- Alle er ute minst 1 gang pr dag.
- Årlig tema om sanser og kropp.
- Liten eller stor kjøkkenhage/krukker/bed. Sammen med barna erfare prosessen fra «jord til bord».
- Sammen med barna lage varmmat/bake en gang i uken.
- Følge «Retningslinjer for mat og måltider i barnehagen».
- Matglede folder/kvalitetslista vår gis ut til nye foreldre ved oppstart.
- Sørge for ro, hvile og fysisk aktivitet gjennom dagsrytmen.

Kunst, kultur og kreativitet

[Les om kunst, kultur og kreativitet](#)

Slik gjør vi det hos oss

- Prosjekt – temaarbeid
- Tur
- Markere barnas land/nasjonaldager, dersom ønskelig fra foreldre, for å synliggjøre mangfoldet. Søke kunnskap om de aktuelle landene som er representert på avdelingen – og i samarbeid med foreldre bli enige om synliggjøringen.
- Lytte til variert musikk, og bruke instrumenter.
- Varierte formingsaktiviteter, utstyr/materiell og gjenbruk
- La barna oppleve kunst og kultur gjennom sang, dans, musikk, bøker og bilder.

- La barna oppleve mangfold og estetiske opplevelser. Ha dialog om hva vi ser og opplever.
- Lydhøre for barnas innspill.

Natur, miljø og teknologi

[Les om natur, miljø og teknologi](#)

Slik gjør vi det hos oss

- Går på tur en gang i uka.
- Rusken uke/dag, - 1 dag pr. måned gjøre det fint på barnehagens uteområde.
- Delta i kommunens vårrydde-aksjon, og her gi kunnskap om naturen, bærekraftig utvikling, respekt og verdien av å ivareta naturen.
- Kildesortering
- Sortere søppel, og ta barna med i prosessen. Barna sorterer f.eks. etter måltid og etter formingsaktivitet med klipping.
- Gjenbruk
- Liten eller stor kjøkkenhage/krukker/bed.
- Sammen med barna erfare prosessen «fra jord til bord» og kompostering
- Eksperimentering
- Se og gjøre barna oppmerksomme på endringer i naturen og naturens mangfold, og gi rom for undring og utforskning. Gi barna gledesøyeblikk!
- IKT blant annet digitalt mikroskop, Ipad og Funtable
- La barna få erfaring med ulike digitale verktøy. Vi skal bruke digitale verktøy i situasjoner der det er naturlig, og ha fokus på en kreativ bruk av digitale verktøy og jobber etter handlingsplanen for digitalisering i Sandnes kommunes barnehager
- Sammen med barna følge med på dyreliv gjennom hele året. I uteleken og på tur ser vi på levende og døde dyr, fugler og insekter.

Antall, rom og form

[Les om antall, rom og form i rammeplanen](#)

Slik gjør vi det hos oss

- Bruke [folderen «Antall, rom og form»](#), for bevisstgjøring av fagområdet i hverdagen.
- Spill og puslespill med tall, mønster og geometriske former.
- Konstruksjonslek - tilby LEGO, duplo og naturmaterialer.
- Legge til rette for at barna får kjennskap til telling (1-10), og at barna på stor avdeling får erfaring med å se sammenhengen mellom tall og mengde.
- Bruke kroppen og sansene for å utvikle romforståelse
- Selvsnakk i hverdagen om rombegrep (over, under, opp, ned)
- Bruke eventyr og sanger med matematiske begreper.
- Bruke lysbord
- Være bevisste på å bruke riktige matematiske begreper som f. eks sirkel og rektangel.

Etikk, religion og filosofi

Les om etikk, religion og filosofi

Slik gjør vi det hos oss

- Alle avdelinger skal ha familiekrok/dukkekrok, tilby dukker med ulike etnisiteter, kjønn og alder.
- Konfliktløsning, emosjonell og atferdsmessig støtte.
- FN dagen
- Markere kristne tradisjoner i forbindelse med jul og påske, gjennom dramatisering, fortellinger og sanger.
- Veilede barna til å ville dele, si stopp/stoppe når noen sier stopp.
- Vi stiller åpne spørsmål for å undre oss og filosofere rundt ulike temaer, i hverdagen og i prosjektarbeid.
- Vi er opptatt av å finne svar sammen med barna, reflektere sammen og lytte til hverandre.

Nærmiljø og samfunn

Les om nærmiljø og samfunn

Slik gjør vi det hos oss

- Barna skal tas med på avgjørelser for å øve seg i demokratiske prosesser.
- La barna bli kjent med nærmiljøet rundt barnehagen.
- Markere Samenes dag
- Markere det kulturelle mangfoldet i barnegruppen, ulike levesett og ulike familieformer.
- Barna får være med i demokratiske valg tilpasset alder og utvikling flere ganger gjennom året, f.eks. medbestemmelse i fht arrangementer i løpet av barnehageåret.
- Besøke naturområdene i nærmiljøet og bruke disse i det miljøpedagogiske opplegget.

Trafikksikker kommune/trafikksikker barnehage.

Sandnes kommune har som mål å bli godkjent som trafikksikker kommune. Det innebærer blant annet at kommunen har en trafikksikkerhetsplan. Også barnehagene er involvert i arbeidet med trafikksikkerhet. Dette innebærer at barnehagens trafikkopplæring integreres som en del av omsorgs- og opplæringsarbeidet og nedfelles i barnehagens årsplan.

[Les mer om trafikksikker kommune på kommunens hjemmesider.](#)

[Les mer om trafikksikre barnehager på tryggtrafikk.no](#)

Slik gjør vi det hos oss

- Beredskapsplan for spesielle turer utenfor barnehagens område. Vi fyller ut [SJA skjema](#) for spesielle turer.
- Lære barna om trafikkregler for fotgjengere. Bruke sanser i trafikken og bli kjent med bruk av sykkelhjelm, refleks og bilbelte.
- Rutiner for lek/opphold på barnehagens uteområde, for eksempel bruke telleliste jevnlig, porter skal alltid være lukket og sikret med lenke
- Informasjon til foreldre.
- Trafikk-uke hver høst.
- Alltid ha med førstehjelpsskrin, telefonlister til foresatte og mobiltelefon.
- Sørge for at barna har på seg vester med barnehagens telefonnummer på.
- Personalet skal informere foreldre på foreldremøte om sikkerhetstiltak i barnehagen, f.eks. lenke på porten, sikring i bil og hastighet på parkeringsplass.

- Bruker elementer fra Tarkus/Naffen/trygg trafikk sitt program i forbindelse med trafikk-uke høst.
- Følge Handlingsplan Trafikk

TAUSHETSPLIKT

Alle som jobber i barnehagen er pålagt taushetsplikt og må skrive under på et taushetsløfte i forhold til informasjon vedrørende barn, de foresatte og personalet.

POLITIATTEST

Alle som jobber i barnehagen, må legge fram politiattest ved tiltredelse. Attesten skal vise om vedkommende er siktet, tiltalt eller dømt for seksuelle overgrep.

SAMARBEIDSPARTNERE

Barnehagen har mange samarbeidspartnere. Det er blant annet pedagogisk psykologisk tjeneste – PPT, styrket barnehagetilbud, helsestasjon, barne- og familieenheten, senter for flerspråklige barn og unge - FBU og skole.

Barnehagen har en lovpålagt [opplysningsplikt til barnevernet](#) som gjelder forhold de blir kjent med der barns helse og utvikling står i fare.

Barne- og familieenheten

Barne- og familieenheten består av to avdelinger

- Avdeling barnevern
- Avdeling ressurscenter for barn og familier.

Planer i Sandnes kommune:

- [Kommuneplan](#)
- [Handlings- og økonomiplan 2023-2026](#)
- [Overordnet beredskapsplan Sandnes kommune](#)
- [Mal for sykefraværsoppfølging](#)
- [Miljørettet helsevern](#)
- [Standard for overganger i Sandnes Kommune](#)
- [Plan for psykisk helsearbeid](#)
- [Rekrutteringsveileder](#)
- [Plan mot barnefattigdom 2017-2025](#)
- [Plan for inkludering og integrering](#)
- [Folkehelse i Sandnes kommune](#)
- [Sandnes helt enkelt - Metodikk for arbeid med digitalisering, smartby og innovasjon i Sandnes.](#)
- [Kvalitetsplan for et helhetlig utdanningsløp i Sandnes kommune](#)

Vedlegg:

Progresjonsplan for Austsiå – barnehagene

Progresjonsplan for Austsiå barnehagene

1 - 2 år	Føre barna gjennom prosesser som gir dem erfaring med:	Eksempel
Kommunikasjon, språk og tekst	<ul style="list-style-type: none"> - kommunisere en til en og være i samspill. - bevisstgjøres begreper i alle hverdagssituasjoner. Barnet skal få «bade» i språket! - møte bøker, rim, regler og sanger. - bruk av symboler i kommunikasjon 	<ul style="list-style-type: none"> - sette ord på det vi gjør i hverdagssituasjoner. - bøker tilgjengelig. - eventyr med konkrete. - samling. -Språkgruppe en gang pr. uke, i liten gruppe - dagsplan
Kropp, bevegelse, mat og helse	<ul style="list-style-type: none"> - stimuleres til å bruke de grunnleggende bevegelser og sanser. - en god veksel mellom mat, aktivitet og hvile. - grunnleggende holdninger i forhold til renslighet og helse - får spise og drikke selv. 	<ul style="list-style-type: none"> - tur en gang i uken - kjøkkenhagen/urtebed - fysisk mestring i hverdagssituasjoner. - vaske hender før måltid. - bruke uteområdet og ulendt terreng på tur - gjøre valg under måltidet f. eks. pålegg.
Kunst, kultur og kreativitet	<ul style="list-style-type: none"> - bli stimulert til å bruke sansene og fantasien. - opplevelser innenfor de estetiske fagene. - bli kjent med ulike materialer og teknikker. - musikk. - samling: sang, sanger med bevegelse eventyr, instrument, regler og rim. 	<ul style="list-style-type: none"> - lytte til ulik musikk og bevege seg til den, og lære sanger med og uten bevegelse. - bli kjent med rytmeinstrumenter.
Natur, miljø og teknologi	<ul style="list-style-type: none"> - leke og utforske naturen i barnehagens uteområde samt nærmiljø. - sortering av avfall. - begynnende artskunnskap 	<ul style="list-style-type: none"> - være ute i allslags vær. - spor, f.eks. begynne å grave i jord for å få barna interessert. - Skal ha mulighet for positive naturopplevelser.
Etikk, religion og filosofi	<ul style="list-style-type: none"> - delta i forberedelser som er naturlig i forbindelse med kristne høytider. - delta i barnehagens fellesskap. - tid og rom til å undre seg og filosofere. 	<ul style="list-style-type: none"> - jule/påskeforberedelser.
Nærmiljø og samfunn	<ul style="list-style-type: none"> - oppleve tilhørighet i gruppa og barnehagen. - delta i barnehagens fellesskap ute og inne. - barna skal tas med på avgjørelser for å øve seg i demokratiske prosesser. 	<ul style="list-style-type: none"> - fellessamlinger. - min bok/mitt hus. - gå tur i nærmiljøet. - barna utøver samspill i hverdagen sammen med de ansatte
Antall, rom og form	<ul style="list-style-type: none"> - en-til-en korrespondanse i hverdagssituasjoner - forstå betydningen av "ingen" og "mange" - barnet og leker/ting har sine faste plasser - geometriske former i inn i rettform - finne like former/objekter - bygge tårn med 6 klosser eller mer. 	<ul style="list-style-type: none"> -sette like objekter ved siden av hverandre -legge til rette slik at barna kan sortere i hverdagssituasjoner og lek. - putteboks - bevisst bruke begreper for lokalisering - la barna bruke forskjellige sanser i aktiviteter med former/objekter - undre seg sammen med barnet og sette ord på hva som skjer gjennom aktivitetene.
Sosial kompetanse	<ul style="list-style-type: none"> - positivt samspill med hverandre. - bli gjort oppmerksom på egne følelser. - fokus på følelsene SINT, GLAD, LEI SEG, REDD. 	<ul style="list-style-type: none"> - offersentrert induksjon som konfliktløsningsmetode. - arbeide med sosial kompetanse i de hverdagssituasjoner som oppstår.
IKT og digital praksis	<ul style="list-style-type: none"> - barna skal få begynnende erfaring med ulike tekniske hjelpemidler 	<ul style="list-style-type: none"> - pc, ipad, trådløs høyttaler og prosjektor - lysbord - funtable - digitalt mikroskop.

3 år	Føre barna gjennom prosesser som gir dem erfaring med:	Eksempel
Kommunikasjon, språk og tekst	<ul style="list-style-type: none"> - utvikle begreper og språk. - øve seg i å bruke spill o - delta i tekstskaping. - oppleve kommunikasjon i samspill med barn og ansatte i verbale/nonverbale situasjoner. - bruk av symboler i kommunikasjon 	<ul style="list-style-type: none"> - lese bøker. - fortelle eventyr med konkrete. - bruke hverdagssituasjoner til å sette ord på ting. - bruke bilder for å lage historie. - Språkgruppe en gang pr. uke, i liten gruppe - dagsplan
Kropp, Bevegelse, mat og helse	<ul style="list-style-type: none"> - bevege seg i miljø og terreng som stimulerer til mestring i varierte hverdagsaktiviteter. - lære seg god hygiene. - stimuleres til å bruke de grunnleggende bevegelsene og sansene. Ute og inne. - legge til selvstendighet under måltid - utvide begrepsforståelsen om kroppsdeler 	<ul style="list-style-type: none"> - gå på tur jevnlig i ulendt terreng. - bruke terrenget i barnehagen. - delta i matlaging - bevegelseslek. - bevegelses-sanger - vaske hender før måltid, toalett besøk og lignende. - smøre brødskive og helle melk - rydde vekk tallerkener og kopper.
Kunst, kultur og kreativitet	<ul style="list-style-type: none"> - ha et variert tilbud slik at de ulike estetiske sansene stimuleres. - mulighet til å bearbeide inntrykk og erfaringer. - bli kjent med ulike materialer. 	<ul style="list-style-type: none"> - legge til rette for ulike formingsaktiviteter. - lytte til ulik musikk og bevege seg til den. - bli kjent med rytmeinstrumenter. - bli kjent med eventyr. - rom for undring.
Natur, miljø og teknologi	<ul style="list-style-type: none"> - leke og utforske barnehagens uteområde. - gode naturopplevelser. - sortering av avfall. - være forskere. 	<ul style="list-style-type: none"> - gå tur i nærmiljøet. - delta i enkle eksperiment.
Etikk, religion og filosofi	<ul style="list-style-type: none"> - delta i barnehagens fellesskap. - bli kjent med fortellinger og sanger knyttet opp mot høytidene. - tid og rom til å undre seg og filosofere. 	<ul style="list-style-type: none"> - jul og påske. - samling.
Nærmiljø og samfunn	<ul style="list-style-type: none"> - mulighet til medvirkning. - opplevelser og erfaringer i nærmiljøet. - bli kjent med mangfoldet i samfunnet. - barna skal tas med på avgjørelser for å øve seg i demokratiske prosesser. - markere de ulike høytider og nasjonaldager i samråd med foresatte 	<ul style="list-style-type: none"> - fellessamling. - tur til for eksempel butikk, skogsområder, ol. - barna utøver medbestemmelse i hverdagen sammen med de ansatte.
Antall, rom og form	<ul style="list-style-type: none"> - noen begreper for tall - dele en mengde likt "en til hver" - legge klosser/objekter sortert etter kriterier (farge, størrelse, form og lignende) - begreper knyttet til plassering - begreper knyttet til lengde, høyde, tykkelse, tyngde, bredde, størrelse, masse - begreper knyttet til form. - enkle regelleker sammen med andre barn - puslespill - følge mønster i lyder og bevegelser 	<ul style="list-style-type: none"> - bruke lek med tallremser - delta i praktiske aktiviteter for eksempel borddekking - lek med par-kobling - eventyr, rim og regler som inneholder plasseringsord - legge til rette for å utforske objekters egenskaper og sammenligne dem. - la barna møte de matematiske begrepene for design i spill. - fortellinger og sanger. - la barna utforske egenskapene til ulike former. - legge til rette for ulike typer lekbasert læring gjennom veiledet lek. For eksempel butikk, brannstasjon. - leker som koblerhandling, tanke og ord sammen. - høre forskjellige fuglelyder.
Sosial kompetanse	<ul style="list-style-type: none"> - utvikle evne til å vise hensyn og omsorg for hverandre. - utvikle samspill med hverandre. - fokus på følelsene SINT, GLAD, LEI SEG, REDD. 	<ul style="list-style-type: none"> - offersentrert induksjon som konfliktløsningsmetode. - arbeide systematisk med sosial kompetanse i de hverdagssituasjoner som oppstår. - øve på å se andres følelser og sette ord på dem.
IKT og digital praksis	<ul style="list-style-type: none"> - barna skal få begynnende erfaring med ulike tekniske hjelpemidler 	<ul style="list-style-type: none"> - Ipad, kamera, kopimaskin, skriver, Funtable, digitalt mikroskop.
4 år	Føre barna gjennom prosesser som gir dem erfaring med:	Eksempel

Kommunikasjon, språk og tekst	<ul style="list-style-type: none"> - utvikle begreper og språk. - øve seg i å bruke enkle spill og regelstyrte leker. - lekelesing og lekeskriving. - lære seg å lytte. - bli bevisst navnet sitt muntlig, og som ordbilde. - bidra til tekstskaaping. - IKT, og få kjennskap til biblioteket og internett som kilde til kunnskap. - Bruk av symboler i kommunikasjon 	<ul style="list-style-type: none"> - lesestund og samling. - alfabet på veggen. - navnelapper og navn på egne produkter. - eventyr med konkrete - rim og regler. - Språkgruppe en gang pr. uke, i liten gruppe - dagsplan
Kropp, Bevegelse, mat og helse	<ul style="list-style-type: none"> - bruke naturen og nærmiljøet i ulike årstider. - øve opp fin- og grovmotoriske ferdigheter. - variert kosthold gjennom smøremåltid. - legge til rette for et godt og trivelig spisemiljø. - sørger for god hygiene før og under måltidene. - ivareta måltidenes pedagogiske funksjon som en viktig lærings- og sosialiseringarena. - utvide ordforrådet og begreper om kroppen 	<ul style="list-style-type: none"> - sang og bevegelse i samling. - perling, pusling, tegning, maling, play-doh. - tur minst en gang i uken i ulendt terreng - felles måltid rundt dekket bord. - vasker hender før måltidet og etter utelek - under måltidet lærer vi å hjelpe hverandre, og småsnakke med hverandre. - smøre selv - bli kjent med nye smaksopplevelser - være med på matlaging.
Kunst, kultur og Kreativitet	<ul style="list-style-type: none"> - gis varierte tilbud i det daglige som fremmer skapergleden. - bli kjent med teknikker innenfor forming, musikk, sang, dans og drama. - erfare gjenbruk og naturmaterialer 	<ul style="list-style-type: none"> - formingsrom med ulike materialer. - dokumentasjon - på Facebook og på veggen. - fokus på grafisk uttrykk (tegning) hele året.
Natur, miljø og teknologi	<ul style="list-style-type: none"> - bli kjent med og få forståelse for planter og dyr, landskap, årstider og vær. - være ute i all slags vær. - gå på turer. - oppdage, iaktta og lære om naturen. - sortering av avfall. 	<ul style="list-style-type: none"> - rusken-uke. - kjøkkenhage/urtebed - IK.- digitalt mikroskop - få mulighet til å eksperimentere.
Etikk, religion og filosofi	<ul style="list-style-type: none"> - erfaringer med tradisjonsrike høytider. - utvikle og erfare toleranse og respekt for hverandre. - tid og rom til å undre seg og filosofere. 	<ul style="list-style-type: none"> - adventskalender. - påskeaktiviteter
Nærmiljø og samfunn	<ul style="list-style-type: none"> - oppfordres til å delta i daglige gjøremål i barnehagen. - bli kjent med nærmiljøet. - kjennskap til samene, som er Norges urbefolkning. - barna skal tas med på avgjørelser for å øve seg i demokratiske prosesser. - blir kjent med ulike familieformer - markere de ulike de ulike nasjonaldager/høytider i samråd med foreldrene 	<ul style="list-style-type: none"> - er med på måltidsforberedelser og rydding. - samenes dag. - Min bok/mitt hus - fellessamling. - barna er med og tar demokratiske valg i barnemøter - Biblioteket
Antall, rom og form	<ul style="list-style-type: none"> - kardinaltallet - ser at det finnes tre gjenstander uten å måtte telle - kunne dele ut "to og tre til hver" - kan på oppfordring gå til et bestemt sted i rommet - kopiere enkle geometriske former (sirkel) - være i rollelek over lengre tid - resonnere og gi logiske forklaringer (for eksempel: våte sokker fordi jeg hoppet i en sølepytt og fikk vann i støvlene) 	<ul style="list-style-type: none"> - begge til rette for lek og hverdagssituasjoner der barna gjør seg kjent med tall og mengder - tellemateriell tilgjengelig - legge til rette for motorisk aktivitet og lek - la barna gjøre seg kjent med rommet gjennom å bruke egen kropp - la barna bli kjent med å utforske egenskapene til mønster/former: farger, prikker, ru, glatt og lignende - legge til rette for at barn kan fordype seg i leken. - støtte og oppfordre barna til å sette ord på det de ser og opplever - oppfordre barna til å finne løsninger på problemer.
Sosial kompetanse	<ul style="list-style-type: none"> - samspill med hverandre. - sette ord på egne følelser. - fokus på vennskap. 	<ul style="list-style-type: none"> - offersentret induksjon som konfliktløsningsmetode. - begynnende ICPS, som konfliktløsning. - samling i smågrupper om sosial kompetanse, der vi f.eks. kan bruke elementer fra Kari Lamer, Være sammen, De 10 vennebøkene og/eller «Steg for steg» som verktøy.
IKT og digital praksis	<ul style="list-style-type: none"> - barna skal få erfaring med tekniske hjelpemiddel. - barna skal få prøve ulike programvarer og mulighet for å eksperimentere. 	<ul style="list-style-type: none"> - bruk av f.eks. PC, Ipad, kopimaskin, skriver, scanner, lamineringsmaskin, spill. - programvare på Ipad som utfordrer barna språklig og matematisk. - Funtable - digitalt mikroskop.

5 år	Føre barna gjennom prosesser som gi dem erfaring med:	Eksempel
Kommunikasjon, språk og tekst	<ul style="list-style-type: none"> - fokus på samtaler. - møte litteratur, og formidlingsformen skal være variert. - lage egne historier (tekstskaping). - tilgang til utstyr og materiell som stimulerer interessen for tallsymboler og bokstaver. - møte bokstaver og tallsymboler i det daglige. - bevisstgjøres på hva bokstavene heter og hva lydene deres er. - bruk av symboler i kommunikasjon 	<ul style="list-style-type: none"> - variert utvalg av bøker på avd. - språksprell. - jobber med mål knyttet til overgang skole. - Språkgruppe en gang pr. uke, i liten gruppe - dagsplan
Kropp, Bevegelse, mat og helse	<ul style="list-style-type: none"> - tilby variert mat. - gode rutiner for hygiene. - få kjennskap til matens opprinnelse – fra jord til bord. - oppleve psykisk- og fysisk mestring og møte nye utfordringer i naturen. - et positivt og bevisst forhold til egen kropp. - grovmotoriske aktiviteter som utfordrer i utholdenhet 	<ul style="list-style-type: none"> - kjøkkenhagen/urtebed - vi går på tur i nærmiljø, skog og mark minst en gang per uke. - sensitive voksne som gir barna positiv selvpåfatning. - sang og bevegelse i samling. - lengre gåturer
Kunst, kultur og Kreativitet	<ul style="list-style-type: none"> - erfare og oppsøke kunst og kultur. - synliggjøre mangfoldet innen kunst og kultur, slik at barna kan inspireres til tilsvarende mangfold i sine uttrykk. - fokus på tosidighet. Eks: lytte til musikk - synge og spille selv. - bevisst forhold til arkitektur og konstruksjon. - tilgang til et mangfold av materiell og utstyr. - få kjennskap til bruk av ulikt materiell og utstyr. 	<ul style="list-style-type: none"> - tur til biblioteket. - ulike formingsaktiviteter. - fokus på grafisk uttrykk (tegning) hele året.
Natur, miljø og Teknologi	<ul style="list-style-type: none"> - fokus på respekt for naturen og miljøvern når vi er på tur. - fokus på vær og forhold ved været som får konsekvenser for valg vi må ta. - forske og eksperimentere - lære å ha respekt for ild. - erfare at det er mulig å lage ly for vær og vind. - kjennskap til livsløpet i naturen – fra fødsel til død. - kjennskap til hvordan matproduksjon foregår. 	<ul style="list-style-type: none"> - rusken-uke. - brannvernuken. - kjøkkenhagen/urtebed - med på kjøkkenet når vi forbereder maten.
Etikk, religion og filosofi	<ul style="list-style-type: none"> - fokusere positivt på hvor ulike vi er, både i utseende og ferdigheter, og ut fra dette lære å verdsette mangfoldet. - lære seg å følge de retningslinjene som gis på avdelingen og i barnehagen. - kjennskap til og få erfare at det finnes normer og regler i samfunnet - kjennskap til at det finnes ulike livssyn. 	<ul style="list-style-type: none"> - i forbindelse med FN dagen lærer vi om menneskerettigheter/ barnekonvensjonen. - påske og jul.
Nær-miljø og samfunn	<ul style="list-style-type: none"> - fokus på hva som skjer i byen vår. - barna skal tas med på avgjørelser for å øve seg i demokratiske prosesser. - erfare at valg de tar har konsekvenser. - øve seg i å vise solidaritet med andre som ikke har det så godt som oss. - kart/skisser. - markere de ulike de ulike nasjonaldager/høytider i samråd med foreldrene 	<ul style="list-style-type: none"> - FN dagen. - barna er med og tar demokratiske valg i barnemøter - lengre turer i nærmiljøet - menneskerettigheter og barnekonvensjonen.
Antall, rom og form	<ul style="list-style-type: none"> - telle og peke på objekter koordinert. Telle 10-20 objekter, telle baklengs - puslespill med 12-24 brikker - vurdere to eller flere størrelser og masser opp mot hverandre for eksempel lett/tung, lang/kort, liten/stor. 	<ul style="list-style-type: none"> - gi barna erfaring med at tall kan skrives på forskjellige måter (f.eks streker og prikker) - videreutvikle kardinaltallsbegrepet ved å få erfare sammenheng mellom tall og mengde - utforske parkobling F.eks. dekke en tallerken til hvert barn - la barn erfare at mengden øker eller minker når man legger til eller tar bort objekter. - bruke romforståelsen knyttet til avstander, plasseringer og størrelser f.eks hvilke klosser skal stå i hjørnet å holde taket? - legge til rette for at barna kan utforske og leke med ulike typer ustandariserte måleredskaper for eksempel tau, ark fot, kropp.
Sosial kompetanse	<ul style="list-style-type: none"> - lære å respektere andres tanker, meninger og følelser. Øve seg på å sette seg inn i andres ståsted. - vite at det er lov/greit å si nei hvis noe skjer og det kjennes ubehagelig. - lære å begrunne og lytte til andre barn og voksne. - lære å få gode relasjoner til andre barn, samt være inkluderende - lære å bruke stemme og ord til å løse konflikter og til å forklare hvordan de har det og hvordan de opplever noe. - reflektere over hva er en god venn. 	<ul style="list-style-type: none"> - i konfliktløsning bruker vi ICPS metoden. - vennskapsbøkene Pinnsvin og Kanin - samling om sosial kompetanse, der vi kan bruke elementer fra Kari Lamer og/eller «Steg for steg» som verktøy og Lekebaser læring - Agderprosjektet
IKT og digital praksis	<ul style="list-style-type: none"> - få erfaring med ulike digitale verktøy, som f.eks. arbeid med dokumentasjon, erfaring med lyd, lydopptak og digital fortelling, være med og lage enkle spill, bruke PC. 	<ul style="list-style-type: none"> - ta bilder og skrive ut egne bilder. - bruke programmer på Ipad, f.eks til å ta opp lyd eller lage animasjonsfilm. - lage f.eks puslespill eller memory. - søke etter fakta og lete opp informasjon på internett. Legge til rette for lekeskriving. - Funtable - digitalt mikroskop.

Sang og musikk – progresjonsplan

Mål: Få en positiv opplevelse av sang og musikk, skape en stemning ved hjelp av musikk, formidle barnekultur.

	1-3	3- 4	5- 6
	Ha min sang- en spesiell sang de har et forhold til.	Månedens sang og månedens regle	Månedens sang og månedens regle
Sang	Får et forhold til kjente og kjære barnesanger som mikkell rev, bæ bæ lille lam osv	Bli kjent med flere sanger, lengre sanger og flere gjerne flere vers av en sang. Eks dyrene i Afrika. og andre sanger med flere vers	Bli kjent med flere, litt mer avanserte sanger. Gjerne enkle sanger på engelsk
Bevegelses sanger	La barna bli kjent med de «enkle» bevegelses sangene. Tommelfinger, hode, skulder, kne og tå osv	La barna bli kjent med ulike bevegelses sanger. Eks Buggi buggi	La barna bli kjent med ulike bevegelses sanger. Gjerne enkle engelske.
Instrumenter	Bruke et og et instrument La barna bruke instrumenter Ha sanger der det er naturlig å bruke instrumenter til.	Bruke et og et instrument La barna bruke instrumenter, bli kjent med ulike lydene instrumentene lager. Ha sanger der det er naturlig å bruke instrumenter. La barna spille selv.	Bruke et og et instrument La barna bruke instrumenter Ha sanger der det er naturlig å bruke instrumenter.
Sang/ regeltekst	Bruker bevegelses sanger med gjentatte bevegelser og grov motoriske bevegelser. Eks: Tak over skapet Bro bro brille Bjørnen sover	La barna bruke ulike sang/regeltekst. Eks løvejakt Få kjennskap til minst 3 sangleker.	La barna bruke ulike sang/regeltekst. Få kjennskap til minst 3 sangleker. Gjerne klapperegler
Rim, regler og ellinger.	Bruker enkle rim og regler	Få kjennskap til minst 3 rim og regler.	Få kjennskap til minst 6 rim og regler.

Trafikkopplæring - progresjonsplan

Mål: tilegne oss grunnleggende trafikkregler.

Alder	Innhold	Eksempel
1 - 2	<ul style="list-style-type: none"> - Begynne å forstå faremomentene i trafikken. - Barna lærer om bruk av sansene sine i trafikken. 	<ul style="list-style-type: none"> - Sitte i vogn eller holde ei hand. - Snakke om det vi ser og hører i trafikken.
2 - 3	<ul style="list-style-type: none"> - Forstå og handle utfra faremomentene i trafikken 	<ul style="list-style-type: none"> - Bruke sansene når vi går på tur. - Gå inntil kanten og holde i hånden.
3 - 4	<ul style="list-style-type: none"> - Hvordan ferdes jeg i trafikken? - Snakke om endringen i trafikken ved ulike årstider. - Bruke Tarkus og trygg trafikk sitt program. 	<ul style="list-style-type: none"> - Barna lærer trafikkregler for fotgjengere. - Barna lærer om bruk av bilbelte, sykkelhjelm og refleks. - Se på skilt og gangfelt - Oppsøke ulike trafikkmiljøer. - Prate om høyre og venstre
5 - 6	<ul style="list-style-type: none"> - Bruke Tarkus og trygg trafikk sitt program. 	<ul style="list-style-type: none"> - Eget program for førskolegruppen.